

kojoj je moguće govoriti tek nakon formiranja "primitivne pruge" (14-15 dana nakon začeća). Da pobije Fordovo mišljenje, on citira Johna Finnisa koji za Forda kaže da on biologiji "suprotstavlja svoju filozofsku 'ontologiju'" (str. 81). Da Fordovo mišljenje nije osamljeni glas među katoličkim teolozima, potvrđuje i stav poznatog američkog teologa Richarda McCormicka koji "ostajući na Fordovoj liniji... smatra da ljudski pre-embrij u preimplantacijskom razdoblju nije individuum pa ni osoba" (str. 82). Zaključak je jasan: svi se katolički mislioci ne služe istom ontologijom, a dosljedno tome, ne dolaze do istih rezultata i zaključaka, pa ni u pitanju početka ljudskog života.

I dok zahvaljujemo Tonću Matuliću što je "imao hrabrosti" progovoriti i informirati nas o jednoj "dramatičnoj" i "vrućoj" temi, i to na jasan i odlučan način, ujedno ga potičemo da u svojem, nadamo se, plodnom znanstvenom radu, obradi sve one teme i probleme koji utječu na nekoga da postane subjekt (autor-koautor) objekta kojemu je posvećen naslov njegove knjige.

Marinko Perković

MOLITVA IZ TAMNICE

"Kada počne upoznavati samoga sebe, čovjek otkriva kako negira sama sebe": svoje navike, riječi i djela. Katkad se dogodi da čovjek uspije promijeniti svoj život u potpunosti i krenuti posve suprotnim smjerom od dosadašnjega. U biti: zaprepašten je nad ranama i razdorom u svojoj nutрини. Tako nekako razmišlja Thomas Merton, i to bismo - na određeni način - mogli primijeniti i u slučaju "Molitve iz tamnice", dobro znane pjesme Tina Ujevića. Pokušat ćemo izreći nekoliko dojmova, misli, izričaja i opažanja. Ovo su dakle, osobni doživljaji, kao što je, uostalom, osobna i ova molitva, pa makar bila i iz tamnice vlastitih promašaja i padova.

Čovjek ostaje okovan u samome sebi, zaljubi se u svoju vlastitu sliku, a sve u sebi pretvara u osjećaj samodopadnosti. To je, s jedne strane, očiti bijeg od samoga sebe; s druge strane motrišta, to je i povaratak samome sebi, u svoje unutarnje proturječje, koje svaki čovjek u sebi osjeća kao svoje vlastito poprište izbora i odluka, padova i dizanja...

Na oltar svoga savršenstva, za kojim neprestano čezne, Tin stavlja sve ono što je većini ljudi dragocijeno: novac, imanje, kuću, pa čak i vlastitu obitelj. Poput Baudelairea, on smatra da se dižemo upravo po svojem padu (usp. *Ispovijest*).

Zato je u Tinovoj poeziji s jedne strane svjetlo i smisao, a s druge strane tama i snažna patnja, koja ga povlači još više u

samoga sebe, u svoj nespokoj ili prokletstvo neprestanog nemira u traganju za izgubljenim ciljem.

Njegova je poezija neprestani nemir u vapaju za osmišljenjem nutarnje bijede, ali i bijede izvan njega sama, koju on motri kao kaos iz kojega bi najradije pobjegao u krajolike gdje je vječno proljeće, odmor i zdravlje bića. To je onaj nutarnji nemir, koji traga za mirom duše i spokojem tijela, vječno suprotstavljenima (na određeni način) u Tinovoj nutrini (usp. *Čin sputanih ruku, Ridokosi mesija, Svakidašnja jadikovka* i dr.), što osobito dolazi do izražaja u nekim proznim izričajima (npr. *Ispovijesti, Amnezija*...).

Ali, *Molitva iz tamnice* zapravo je lelek, krik, vapaj Beskrajnom Bogu, koji je, čini se, daleko od osamljenosti i tamne vlažnosti tamničke sobe: zapravo je to krik iz tame, koja plaši svojom odbojnošću; to je pokušaj da se snažnim riječima opiše vlastita slabost, a u isto vrijeme sve čini "samo Bog da čuje". Ne zadovoljava ga čak ni to, nego hoće još više, savršenije, te traži objavu Božje milosti:

"I neka čemer potone u dimu/ a plavi sancu u zelenoj travi,/ no samo, Višnji, živom pobratimu/ kandilo svoje milosti objavi." To je izraz čežnje za slobodom u sivom obzoru Tinovih misli i osjećaja. To je Tinov izbor komunikacije sa svijetom koji ga okružuje, ali i s onim svijetom uzavrele nutrine u kojoj susreće svoju vlastitu utamničenost. Poziv je to na slobodu, oslobođenog govora bez okusa gorčine i veriga, i osame svakodnevnih utamničenja.

Tin nudi rješenje svojega utamničenja, koji je izraz više nutarnjeg nemira negoli pravog rješenja:

"Ako li žrtva mesa ili kosti,/ spasenje može robova da kupi,/ gavranu dat ću da se njome gosti,/ i gladnom crvu četvrt srca skupi." On je spreman na žrtvu vlastita tijela, da bi ga zajedno s dušom oslobodio ove patnje.

A onda se Tin Hamletovski okreće ponovno Bogu i zaklinje Ga na objavu pravog lica Pravde i Ljubavi. On, tragajući za Bogom, za smislom patnje i bijede, napokon kao da pronalazi Njega i imenuje Ga pravim, istinskim imenom:

"Pokaži što je Vasiono Pravo/ I nemir znati, ili Ljubav moći,/ i volja ići, ići tvrdoglavo/ pod žegom sunca i svežinom noći."

Dakle, nije Tin bez razloga imenovao Vasiono Pravo i Ljubav pisao velikim slovima. Je li to izraz poštovanja prema Pravdi i Ljubavi kao pojmovima i stvarnostima za kojima čezne u svojoj duši, ili je to ipak imenovanje onog Beskrajnog Boga, kojega moli da uđe u njegovu tamnicu?! Put koji je jedini moguć do ljudskog srca jest upravo put Pravde i Ljubavi. Osobni Bog ulazi nutrinu, zahvaća je i postiže pravdu u nepravednom svijetu, unosi ljubav u svijet u kojemu Tin vrišti "mržnjom svetih hvalospjeva". Nije to dakle, neka bezimena i bezosobna Ideja, nego ime Beskrajnog

Boga, koji u svojoj objavi milosti "živom pobratimu" "kandilo milosti svoje" pali. U konačnici, Tin hoće otkriti lice Božje Pravde; u svojoj ojađenosti i nemoći svu moć Božje Ljubavi.

Da, pjesnik je svjestan "crne ljage" svojega vlastita utamničenja. On se utječe Kristu kao Otkupitelju, koji daje čistoću, koja mu je toliko potrebna dok leži na prljavu podu tamnice.

Trenutak radi kojega je spreman i na vlastitu žrtvu jest trenutak slobode, onog nutarnjeg oslobođenja u kojemu može pavlovski govoriti: "blagosiljam te s ovim verigama."

Ono što na kraju molitvenog razgovora ostaje Tinu jest upravo "oslobođen govor" i lovor pobjede. Bolje rečeno:

"Jer će u vrtu da pobjedni lovor
i nježna mirta da upored cvjeta,
Jer će da slavi oslobođen govor
Vječitu mladost i nevinost svijeta."

To je edenska idealna slika svijeta, koja se u životnoj tami Tinu čini kao jedini razlog padanja i dizanja na putovnju iz Tamnice u slobodu otkupljenoga, dakle svetog govora, mladosti i djetinje nevinosti pa i preko same mračene jame groba.

Sve prolazi, a ostaje vječni nemir ljubavi, koja u svojoj moći našem životnom putovanju daje zamah, snagu vječnosti, neprolaznost ideala i čežnje za idealnim svijetom prvotne nevinosti.

U međuvremenu je najvažnije biti "živi pobratim" - brat - Višnjem Beskrajnom Bogu, koji čuje vapaje i leleke, koji u sebi drži i pokazuje nama "Vasiono Pravo"; poznaje i prepoznaje nemire naših lutanja i snažnom Ljubavlju vodi nas ponovno u san rajskog Edena.

Molitva iz tamnice očito je slika jednog životnog stanja u kojem Tin (iz iskustva vlastitih padova) želi ponovno dosegnuti Boga ili Ga barem čuti i vidjeti prisutna u vlastitoj borbi i utamničenoj slabosti bića. Tin bi za to sve žrtvovao osim Prava i Ljubavi, jer bi onda morao, dosljedan sebi, žrtvovati i Boga s kojim je, eto, i u najtamnijim tamama svoje vlažne tamnice mogao uspostaviti komunikaciju dostojnu čovjeka.

Riječ je o onom transcendentnom oknu kroz koje je Tin uvijek motrio u svijet beskrajna, i zvijezda, i visina, nedostupnih nama pozemljarijama. To je ONAJ TRANSCENDENTNI, u kojem Tin vidi rješenje svoga utamničenja i svih svojih nepostignutih čežnja i snova. Ipak na kraju ostaje čežnja povratka (u nekom cikličkom hodu povijesti) u iskon izgubljene nevinosti svojega vlastitog Edena!

Matko Džaja